

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Fáze nemoci

Číslo projektu: CZ.1.07/1.1.26/02.0077

Název projektu: Elearning na střední zdravotnické škole 2

PŘEDMĚT : Klinická propedeutika
ROČNÍK : První
JMÉNO AUTORA : Hana Čoupková
ŠKOLA : SZŠ a VOZŠ E. Pöttinga Olomouc

ANOTACE: Kapitola Fáze nemoci je zařazena jako samostatná kapitola v předmětu klinická propedeutika. Vyučuje se v prvním ročníku.

KLÍČOVÁ SLOVA: Zdraví, nemoc, prevence, etiologie, patogeneze, průběh nemoci, akutní, chronický, komplikace, kompenzace, dekompenzace, remise, relaps, recidiva, latence, inkubace, prodromy, rekonvalescence.

Obsah

1. Fáze nemoci	- 3 -
1.1 Pojmy zdraví a nemoc	- 3 -
1.2 Průběh nemoci	- 4 -

1. Fáze nemoci

1.1 Pojmy zdraví a nemoc

Definice zdraví dle Světové zdravotnické organizace (WHO – World health organisation) je „stav úplného tělesného, duševního a sociálního blaha“. Tedy jedná se o stav, kdy člověk může uspokojovat všechny své tělesné, duševní a společenské potřeby (biologické, psychické a sociální). Zdraví nelze chápat pouze jako nepřítomnost choroby nebo poruchy funkce lidského organismu.

Definice nemoci zní jako **porucha rovnováhy neboli homeostázy vnitřního a vnějšího prostředí organismu nebo jako porucha celistvosti neboli integrity organismu, či porucha integrity jeho součástí**. Dojde tedy k poruše stavby nebo funkce jednoho nebo více orgánů.

Zdravý vývoj člověka ovlivňuje řada **vnitřních a vnějších faktorů**.

Mezi **vnitřní faktory** řadíme například genetickou výbavu od rodičů, pohlaví a fyzický věk.

Mezi **vnější faktory** řadíme zevní prostředí, životní styl a zdravotní péči.

Každý stát si klade za cíl udržet zdraví svých občanů nebo napomáhat ke zlepšení jejich zdraví. Velmi důležitá je **prevence neboli profylaxe**, což je soubor opatření, kterým lze upevňovat stávající zdraví nebo předcházet zdravotním problémům.

Prevenci dělíme do **tří kategorií**:

- **Primární prevence** se zaměřuje na zdravotní rizika onemocnění, na skupiny lidí, které jsou jimi ohroženy. Spočívá také ve výchově občanů k dodržování určitých opatření, která umožní nemocem předcházet – zásady hygieny, zdravý životní styl, zdravotní výchova obyvatelstva, atd.
- **Sekundární prevence** je zaměřena na rozpoznání časných stádií choroby a včasné zahájení léčby – preventivní prohlídky.
- **Terciární prevence** spočívá v léčebných opatřeních, která zabrání komplikacím a dalšímu poškození organismu již existující chorobou – včasná diagnostika a včasný nevhodnější léčebný zásah.

U každé choroby lékaři popisují tzv. **ETIOLOGII** a **PATOGENEZI**.

Etiologie pochází z řeckých slov AITHIA – příčina a LOGOS – nauka. Zabývá se určením příčiny vzniku nemoci (infekční, nádorová, metabolická).

Patogeneze pochází z řeckých slov PATHOS – choroba a GENESIS – vznik. Popisuje procesy poškození organismu (zánět, odúmrť buněk, imunitní odpověď organismu) a reakci organismu na poškození (příznaky onemocnění).

U některých chorob je příčina známá – např. infekční nemoci (AIDS je způsoben napadením organismu virem HIV). Někdy je, bohužel, i v dnešní době příčina některých chorob neznámá. Jsou prozkoumány jen další děje, kterými organismus reaguje na neznámé poškození.

Zevní příčiny chorob pocházejí jednak z **negativního působení prostředí** (fyzikální a klimatické příčiny – záření, chlad, teplo a chemické příčiny – působení toxických organických

sloučenin a těžkých kovů), zahrnují vlivy spojené s **nesprávnou výživou** (omamné látky, podvýživa, obezita) a působením **mikroorganismů**.

Vnitřní příčiny chorob zahrnují **dědičnost, pohlaví, fáze vývoje organismu**. Patří sem také **nesprávná odpověď organismu** při poruše rovnovážného stavu.

Odpověď na příčinu může být:

- **Nedostatečná** - týká se třeba tvorby protilátek.
- **Mylná – nesprávná** - protilátky se tvoří proti buňkám vlastního těla a poškozují je (tzv. autoimunitní mechanismy podílejí se na vzniku revmatologických chorob některých střevních zánětů).
- **Nadměrná – přehnaná** odpověď, týká se především alergických reakcí (kopřivka, průduškové astma, ekzémy, senná rýma).

Vztah mezi somatickou a psychickou složkou je velice těsný, odchylka na jedné straně ovlivňuje stranu druhou. Pak hovoříme o **psychogenních příčinách choroby** (stresové situace působí prostřednictvím citů na tělesný stav a vyvolávají tělesné obtíže). Takto vyvolané choroby se vyskytují v mladším a středním věku. Patří mezi ně např. **hypertenze, vředová choroba, a ischemická choroba srdeční**.

1.2 Průběh nemoci

Podle charakteristiky začátku a průběhu rozlišujeme **choroby akutní**, které mívají náhlý začátek, příznaky mívají výrazný charakter, objeví se rychle. Naopak **choroby chronické** mívají pozvolný začátek, příznaky se vyvíjejí postupně, často mívají trvalý charakter, nemusí být výrazné.

Některé nemoci ohrožují nemocného bezprostředně na životě, jiné vedou k poruše funkce nebo stavby orgánů nebo orgánových systémů. Tato porucha může velmi zhoršit kvalitu života nebo může také v konečném důsledku život ohrozit. Tyto závažné poruchy nazýváme **komplikace**.

Je řada nemocí, které jsou sice nevyléčitelné, ale jejich příznaky lze vhodnou léčbou natolik zmírnit, že kvalita života nemocného se velmi blíží kvalitě zdravého jedince (například cukrovka, některé srdeční choroby). V takovýchto případech hovoříme o **kompenzaci** choroby.

Pokud klient nedodrží léčbu, léčebný režim, eventuálně dojde ke zhoršení nemoci samotné a příznaky se vystupňují, dochází k tzv. **dekompenzaci** choroby.

Příznaky choroby se mohou v jejím průběhu měnit. Pokud se zmírní nebo docela vymizí, hovoříme o **remisi**. Pokud se znovu objeví, dochází k tzv. **relapsu**.

V případě, že nemoc již byla úplně vyléčena a znovu dojde ke vzplanutí příznaků, hovoříme o **recidivě**.

Každá nemoc probíhá v určitých časových úsecích, označujeme je jako **stadia nemoci**.

- **Stadium latence** je doba od vzniku poruchy až do vzplanutí prvních příznaků, týká se neinfekčních chorob.
- **Období inkubace** popisujeme u infekcí. Je to doba od nákazy – proniknutí mikroorganismu do organismu, jeho rozšíření v těle nakaženého, až do vzniku příznaků.
- **Stadium počátečních – prodromálních příznaků**. Jedná se o příznaky neurčité, nespecifické. Mohou být podobné u celé řady nemocí – únava, hubnutí (vyskytují se i

u neinfekčních chorob), podrážděnost, bolesti hlavy a svalů, zvýšená teplota (jsou častější u počínajících infekcí).

- **Stadium manifestních příznaků** je obdobím pro určitou chorobu typických příznaků. Tyto příznaky jsou většinou zcela jasné, chorobu lze podle nich rozpoznat.
- **Stadium rekonvalescence** - dochází k ústupu příznaků, postupnému uzdravování. Může být různě dlouhé, podle typu choroby.

Podle charakteristiky a průběhu může být **nemoc zakončena úplným uzdravením** nebo **přechodem do chronického stadia**. V některých případech nedochází k rekonvalescenci a nemoc je zakončena **smrtí klienta** (např. onkologické choroby, nejčastěji zachycené v pozdním stadiu).

Literatura:

1. Novotná J., Uhrová J., Jirásková J. Klinická propedeutika pro střední zdravotnické školy
1. vyd. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-940-8